

Словаўтваральныя тыпы беларускай навуковай фаўнаменклатуры

Грачыха Т.А.

Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”, Віцебск

Артыкул прысвечаны пытанням словаўтварэння сучаснай беларускай фаўністычнай наменклатуры ў параўнальным плане са словаўтварэннем на пачатковым этапе яе фарміравання ў 20-я гады ХХ стагоддзя.

Мэта – вызначыць у сінхранічным і дыяхранічным аспектах структурна-словаўтваральныя асаблівасці навуковых намінацый жывёльнага свету розных тэматычных груп.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для даследавання паслужылі рода-відавыя намінацыі фаўны, змешчаныя ў сучасных энцыклапедычных і лексікаграфічных выданнях, а таксама тэрміналагічных слоўніках 20-х гадоў ХХ стагоддзя. У якасці асноўных метадаў аналізу выкарыстоўваліся апісальна-аналітычны і параўнальна-супастаўляльны.

Вынікі і іх абмеркаванне. У працы вызначаны і даследаваны словаўтваральныя тыпы беларускай навуковай фаўнаменклатуры на прыкладах рода-відавых намінацый звяроў, птушак, рыб, земнаводных і паўзуноў.

Разгледжаны такія асноўныя спосабы сінхранічнага ўтварэння вытворных фаўнаменаў, як афіксацыя і складанне. Вызначаны адназоўнікавыя, аддзяслоўныя, адпрыметнікавыя, адвыклічнікавыя тыпы, прадуктыўныя і непрадуктыўныя афіксы і спосабы ўтварэння фаўнаменклатуры.

Выяўлены ўплыў заалагічнай тэрміналогіі пачатковага этапу яе фарміравання на станаўленне сучаснай беларускай навуковай фаўнаменклатуры.

Заклучэнне. Можна доказна канстатаваць, што ўтварэнне фаўністычных номенаў розных тэматычных груп адбываецца па агульных лексічных законах. На пачатковым этапе фарміравання беларускай навуковай фаўнаменклатуры была характэрна арыентацыя на дыялектныя моўныя рэсурсы. Для сінхранічнага словаўтварэння сучаснай фаўнаменклатуры характэрны спосаб афіксацыі, прычым, найбольш прадуктыўным з’яўляецца спосаб суфіксацыі, адзначана таксама асновасловаскладанне і асноваскладанне з суфіксацыяй, лексіка-семантычны і марфалага-сінтаксічны спосабы ўтварэння.

Ключавыя словы: заалагічная тэрмінасістэма, фаўністычная наменклатура, словаўтварэнне, словаўтваральны тып, спосабы ўтварэння вытворных фаўнаменаў, дэрыват, суфіксальны фармант, афіксацыя, складанне, субстантывацыя прыметнікаў.

Word Building Types of Belarusian Scientific Fauna Nomenclature

Grachykha T.A.

Educational Establishment “Vitebsk State P.M. Masherov University”, Vitebsk

The article centers round issues of word building of the contemporary Belarusian fauna nomenclature in the comparative aspect with the word building at the initial stage of its shaping in the 20-s of the 20th century.

The purpose of the article is to identify in the synchronic and diachronic aspects structural and word building features of scientific nominations of the animal world of different thematic groups.

Material and methods. The research material is genda and species fauna nominations which are placed in contemporary encyclopaedia and lexicographic publications as well as terminological dictionaries of the 20-s of the 20th century. The main analysis methods are the descriptive and analytical and the comparative.

Findings and their discussion. Word building types of Belarusian scientific fauna nomenclature are singled out and studied on the examples of genda and species nominations of animals, birds, fish, amphibians and reptiles.

Such basic ways of synchronic building of faunonyms as affixation and composition are considered. Substantivation, formation from verbs, adjectives, interjection types are identified as well as productive and non-productive affixes and ways of building fauna nomenclature.

Influence of zoological terminology of the initial stage of its shaping on the maturation of the contemporary Belarusian scientific fauna nomenclature is identified.

Conclusion. *We can quite definitely state that building fauna names of different thematic groups follows general lexical laws. At the initial stage of shaping Belarusian scientific fauna nomenclature aiming at dialect language resources was typical. For synchronic word building of the contemporary fauna nomenclature the way of affixation is characteristic; at the same time, the most productive is the way of suffixation. Root composition and root composition with suffixation, the lexical and semantic and the morphology and syntactic ways of word building are also pointed out.*

Key words: *zoological terminology system, fauna nomenclature, word building, word building type, ways of building created faunonyms, derivative, suffixal formant, affixation, composition, substantivation of adjectives.*